

TÜRKİYE - İRAN YUVARLAK MASA TOPLANTILARI - 10

TÜRKİYE - İRAN YUVARLAK MASA TOPLANTISI 10 SONUÇ RAPORU

Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (**TASAM**) ile İran İslam Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Politik ve Uluslararası Araştırmalar Kurumu (**IPIS**) tarafından “Türkiye - İran Sürdürülebilir Strateji” ana teması altında, **12 Şubat 2018**'de **İstanbul**'da Wishmore Otelinde düzenlenen **10. Türkiye - İran Yuvarlak Masa Toplantısı**'nın **Sonuç Raporu** aşağıdaki gibidir:

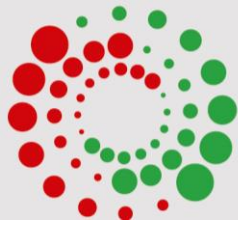
Türkiye ve İran ilişkileri halihazırda, daha büyük resme bakarak ilerlemektedir ve artık tek boyutlu olmaktan çıkıp çok boyutluluğa geçiş yapmaktadır. İki ülke ilişkileri, çatışma metodundan kurtulup ekonomi ağırlıklı bir işbirliği içine girmelidir; ekonomik meselelerin çözümü beraberinde siyasi meselelerin çözümünü de getirecektir. Eski reflekslerle yeni sorunlara çözüm arayışını kenara bırakarak, **yüksek rekabet - yüksek işbirliği** içeren yeni parametreler üretilmelidir. Türkiye - İran ilişkilerinde, **sürdürülebilir, yükseltilebilir, taraflarca benimsenmiş, konjonktürel olmayan** yeni politikalara ihtiyaç vardır. Bununla birlikte Bölge'de merkezi rol dağıtımı eksikliği de vardır ve bu ihtiyaçların giderilebilmesi için Bölge içinden oyuncuların yükselmesi gerekmektedir.

İki ülke ilişkileri, tarihin her döneminde çok önemli olmuştur. Şu anda ise küresel ve bölgesel anlamda **“oyun değiştirici”** bir nitelik kazanmıştır ve önemi üst düzeye çıkmıştır. Bu yakınlaşma, Körfez Krizi ile birlikte Suriye ve Irak'ta da kendisini göstermekte ve etkisini hissettirmektedir. Ancak aynı zamanda beraberinde **“karşı planlar”** da getirmekte ve bu planlar, ilişkilerin “oyun değiştirici” etkisini hedeflemektedir. Böyle olsa da, bu “karşı planlar”, doğal ve içeriden kaynaklı hareketler olmamaları nedeniyle başarılı olamamaktadır.

Günümüzün uluslararası ilişkileri; kişilerin ilişkileri üzerinden oluşan bir yapı içine girmeye eğilim göstermektedir. ABD dış politikası, Suudi Arabistan'ın İsrail'le ilişkileri ve Körfez Krizi'ndeki durum, bu kişisel ilişkilerin getirdiği sonuçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle Orta Doğu'da yüksek seviyeli ve kurumsal ilişkiler oluşmamaktadır.

Türkiye - İran ilişkilerine bakınca dört önemli unsur karşımıza çıkmaktadır:

- 1. Tarih** (Türkiye - İran ilişkileri, yıpratıcı rekabetten kaçınılmalı ve tarihî bağları arkasına alarak, onun ivmesiyle işbirliğine doğru ilerlemelidir.)
- 2. Coğrafya** (Türkiye ve İran, Doğu ile Batı, Kuzey ile Güney arasındaki köprü konumundadır. Her iki ülke de ticaret koridorları üzerindedir. Bu konumları küresel projelerde büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte Türkiye, Kafkaslar'da Rusya ve İran'la işbirliğine girebilir.)
- 3. Kimlik** (Her iki ülke de, ilişkileri geriye götürebilecek, içeriden ve dışarıdan gelen tehditlerle karşı karşıyadır. Terörist-radikal gruplar ve yeni jenerasyonun “uyum sağlama” sorunları bunlardan bazılarıdır.)

TÜRKİYE - İRAN YUVARLAK MASA TOPLANTILARI - 10

4. Ekonomi (Ekonomik ilişkiler, Türkiye ve İran'ın karşılaştığı bu toplumsal tehditleri ekarte edebilecek etkiye sahiptir. Çin'in Kuşak ve Yol Projesi, bu sürece ciddi katkı sağlayabilir. Bununla birlikte Türkiye, İpekyolu veya küresel ölçekli projeler bağlamında İran, Afganistan ve Hindistan arasındaki Chabahar Antlaşması sürecine de dâhil olabilir. Ayrıca ECO, Türkiye ve İran öncülüğünde yeniden ihya edilmeli ve bu kuruma, ikili-çoklu ekonomik ilişkilerin kurumsallaşmasında başat rol verilmelidir.)

Bölge'de sürdürülebilir barış ve istikrarın sağlanması, Irak ve Suriye gibi devletlerin yeniden yapılanma süreçlerinin başarısı için Türkiye ve İran'ın rolü tartışmasız büyük önem arz etmektedir. Türkiye ve İran, ilişkilerindeki tehditleri ortadan kaldırmak için sürekli bir pozitif ilişki içinde olmalıdır. **Enerji alanında tamamlayıcı ilişkiler** (İran'ın üretici, Türkiye'nin de bu üretimi Batı'ya aktarıcı rolü) bu pozitif ilişkilerin kurulabilmesi yolunda önemli bir adım olabilir. Bu enerji potansiyelinin hayata geçirilmesi karşısında, Bölge'nin "**enerji satıcısı**" rolündeki küresel güçlerin muhtemel müdahaleleri ekarte edilmelidir.

Kuşak ve Yol Projesi süreci iki ülkeyi daha da yakınlaştıracak yüksek potansiyele sahip bir projedir ve projenin iyi anlaşılması gerekmektedir. İpekyolu, Türkiye ve İran'ın, Doğu ile Batı arasındaki köprü konumunu daha da pekiştirerek daha geçişken ve entegre bir bölge yaratabilir. Türkiye ve İran, **İpekyolu sürecinin bir katılımcısı gibi hareket etmekten çok, sürecin inşacıları gibi hareket ederek** kurucu rol üstlenebilir.

Türkiye - İran ilişkileri yalnızca ikili olarak değil, Batı dünyasını da hesaba katarak değerlendirilmelidir. Çünkü Batı'da, 2. Dünya Savaşı öncesine benzer bir kamplaşma yaşanmaktadır ve bu durumun bölgesel politikalara da etkisi olacaktır.

Bölge'deki çatışmaların ve rekabetlerin temelinde Batı'nın dolaylı ve dolaysız müdahaleleri mevcuttur. Rekabetin ortaya çıkmasındaki en temel unsur "**denge**"dir. Batı, bu dengeleme stratejisiyle Bölge ülkelerini rekabete ve dolayısıyla çatışmaya itmektedir. Bunun dışında rejim değişiklikleri ve ülkelerin büyümelerini durdurma yoluyla da Bölge'nin istikrarına ve güçlenmesine geçit vermemektedir.

Son olarak, düşünce kuruluşlarının üç ana görevi olan; **düzenleyici/kolaylaştırıcı, köprü kurucu/entegre edici, kavramsallaştırıcı/düşünce üretici** rollerine vurgu yapılarak, bir sonraki toplantının da altyapısını oluşturması adına, **TASAM** ve **IPIS** heyetleri, farklı alanlardaki görüşlerini kısa ve öz bir biçimde, konuyla ilgili **toplamda 10-20 sayfa** arasında birer "**görüş raporu**" hazırlanması ve daha sonra bu raporların karşılıklı olarak paylaşılması üzerine mutabakata varmışlardır. Bununla birlikte yine her iki kurum, iki ülkenin medya mensuplarını ve temsilcilerini kapsayacak **medya yuvarlak masa toplantısı** tertip edilmesi konusunda fikir beyan etmişlerdir.

12 Şubat 2018, İstanbul